

С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Тони Атанасов Димов, научна специалност „Право на Европейския съюз“, Секция „Международно право и международни отношения“ в Института за държавата и правото при Българската академия на науките
относно дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.6. Право
докторска програма Международно право и международни отношения

Автор: Александър Щелиянов Щерионов

Тема: „Същност, специфика и правна уредба на защитата на финансовите интереси на Европейския съюз”

Научен ръководител: проф. д-р Ирена Цонева Илиева – Институт за държавата и правото при Българската академия на науките

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД 09-61 от 07.05.2026 г. на Директора на Института за държавата и правото при Българската академия на науките (ИДП - БАН) съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Същност, специфика и правна уредба на защитата на финансовите интереси на Европейския съюз" за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.6. Право, докторска програма Международно право и международни отношения.

Автор на дисертационния труд е Александър Щелиянов Щерионов – докторант, зачислен в задочна докторантура по докторска програма „Международно право и международни отношения" от научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление, шифър 3.6. Право, съгласно заповед № РД-09-71/13.07.2022 г. на директора на ИДП при БАН.

Представеният от Александър Щерионов комплект материали на хартиен носител е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и допълнителните изисквания според Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Българската академия на науките и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Института за държавата и правото при Българската академия на науките.

Докторантът е приложил общо четири броя публикации по темата на дисертационния труд.

Александър Щелиянов Щерионов е Магистър по право от Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и Магистър по национална сигурност и отбрана от Военна академия „Г. С. Раковски“ София. Към момента изпълнява длъжността Правен служител в Секция „Право и правосъдие“ на Мисията на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (OSCE) в Косово. Бил е последователно правен експерт към Върховния комисариат на ООН за бежанците (UNHCR) в България (2024 – 2025 г.) и Старши юрисконсулт и главен експерт в Дирекция „Защита на финансовите интереси на Европейския съюз“ (АФКОС) на Министерството на вътрешните работи на България (2021 – 2024 г.).

В периода 2023 – 2025 г. е бил асистент в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, където е преподавал курсове по право на Европейския съюз на студенти в бакалавърска и магистърска степен, с фокус върху институционалната рамка на ЕС, управлението на вътрешния пазар и структурите на вземане на решения. От 2022 г. до 2026

г. е бил лектор на Института по публична администрация и преподавател в Школата по публични финанси към Министерството на финансите, където е разработил и провеждал практически ориентирани обучения в областта на защитата на финансовите интереси на ЕС, административните разследвания на измами, корупция, конфликти на интереси, рискове от двойно финансиране и др.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд е посветен на проблемите в областта на защитата на финансовите интереси на Европейския съюз (ЗФИЕС), която освен че е с константна актуалност от възникването на Европейската общност (понастоящем ЕС) до днес, намира своите проявления едновременно на национално и на наднационално ниво. Още в самото начало на разработката авторът е посочи достатъчно доказателства за това, че въпреки нейния сериозен обхват и значимост, интересът към научното изследване и анализ на ЗФИЕС е значително по-нисък в сравнение с други сходни на нея като мултидисциплинарност теми като единния пазар, разширяването на ЕС, върховенството на правото и др. Този научен дефицит и липсата на достатъчно експертиза по въпросите на ЗФИЕС, през последните години са все по-ясно осъзнавани като такива и свидетелство за това са събития като създаването на Европейската прокуратура, приемането на Директива (ЕС) 2017/1371 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2017 година относно борбата с измамите, засягащи финансовите интереси на Съюза по наказателноправен ред (PIF директивата) през 2017 г. и въвеждането на механизма за обвързване на бюджета на ЕС с принципа на върховенството на правото през 2020 г. и др.

Въпреки това в специализираната правна литература все още трудно може да бъде открита ясна и юридически издържана дефиниция за „защита на финансовите интереси на Съюза“, въпреки че понятието намира широка употреба както в първичното, така и във вторичното право, в източниците на гъвкавото право на ЕС, в национални доклади и официални документи и в национални и наднационални съдебни актове. В същото време не е налице ясна концепция за неговото съдържание, което е проблем освен от чисто научно естество и от чисто практическо такова, защото възпрепятства пълноценната транснационална и междуинституционална координация, ясното разпределение на функциите и отговорностите на националните и съюзните институции и в крайна сметка ефективността на ЗФИЕС в нейната цялост.

В предмета на изследването, направено в дисертационния труд, са включени всички основни източници като нормативни актове, съдебна практика, институционална практика, ре-

зултати от проведени до момента анализи и изследвания на практики и всякакви други източници на данни, които допринасят за изясняване на точния смисъл и имат влияние върху еволюцията на процесите, свързани със защитата на финансовите интереси на ЕС. Авторът на труда си е поставил амбициозната цел да събере и систематизира тази информация като по този начин разкрие същността и спецификите на ЗФИЕС. Крайният преследван резултат с тези усилия е изграждането на научно издържана дефиниция, която да послужи за концептуална основа за последващ научен анализ, практически насоки и усъвършенстване на системата на ЗФИЕС едновременно на ниво Съюз и в отделни държави членки.

Във връзка с горното са формулирани общо четири задачи пред дисертационния труд, които са:

1. да се установи как е възникнала концепцията за ЗФИЕС и начините, по които тя еволюира през различните стадии на европейската интеграция;

2. да се изяснят основните процеси, правна уредба и административна инфраструктура, които обуславят развитието на ЗФИЕС;

3. да бъдат изведени основните същностни характеристики и спецификите, които са определящи за ЗФИЕС;

4. да се разкрие как елементите на изследваната система могат да бъдат интегрирани в една всеобхватна, научно издържана и практически функционална дефиниция за ЗФИЕС.

3. Познаване на проблема

Докторантът е демонстрирал задълбочено познаване на проблемите, които са поставени в центъра на дисертационния му труд. Въз основа на проведения от него анализ на относимата към темата правна уредба, той е достигнал до извода, че нейното развитие през последните години е ясно доказателство за еволюцията, значението и ролята, които ЗФИЕС има за процеса по разширяване на ЕС, играейки ролята на постоянен фактор, едновременно подчертаващ и обосноваващ нуждата от непрекъснато задълбочаване на интеграционни процеси на Стария континент.

Независимо от така установената висока степен на значимост докторантът е отбелязал ясната тенденция ЗФИЕС да се разглежда предимно едностранно, т.е. или от гледна точка на наказателното или административното право, или в контекста на определен самостоятелен сектор на държавно управление или икономика, например като аспект на финансовата поли-

тика, селското стопанство, енергетиката или нещо друго. Този подход на фрагментарно изследване на материята е довел до множество трудности от теоретична и практическа гледна точка, обобщени в труда в няколко основни групи дефицити, като:

1. Доктринална нехомогенност, която се изразява в това, че различни правни системи разглеждат ЗФИЕС чрез собствения си инструментариум и терминологичен апарат, което води до липсата на съгласуваност и последователност между тях;

2. Несигурна практика. Европейската служба за борба с измамите (OLAF), Европейската прокуратура, националните правоохранителни органи, финансовите контрольори, одиторите и всички други административни структури, ангажирани с нередностите, засягащи общия бюджет на Съюза, осъществяват своите функции при липсата на единна концептуална основа, която да рамкира и унифицира тяхната дейност и практики по прилагане;

3. Нормативна неопределеност. Понятието „защита на финансовите интереси на ЕС“, от една страна е силно политизирано, а от друга все по-често намира място в нормативни актове и на ЕС и на вътрешното право без да е дефинирано, което води до неяснота относно смисъла и съдържанието, които се влагат в него;

4. Лингвистична „мъгла“. Това е авторово название, с което той обозначава наблюдавано от него явление, което произтича от мултилингвистичния характер на самия Съюз. То се свързва основно с разноезичието и противоречията, които съществуват както в академичните среди, така и в практиката по прилагане на уредбата на ЗФИЕС, което влияе отрицателно във всяка област на интеграция в ЕС и което в крайна сметка ограничава нейната ефективност.

4. Методика на изследването

За постигането на поставените цели и разрешаване на набелязаните задачи авторът е използвал комбинация от методи, която му е позволила да изследва процесите по формиране и развитие на правната уредба и изграждането на системата за защитата на финансовите интереси на Европейския съюз в тяхната динамика.

Историко-еволюционният анализ му е помогнал да проследи процеса по развитие на ЗФИЕС от ранните етапи на европейския интеграционен процес (1952 г.) до днес. Този подход е успешно съчетан с метода на класическия правен анализ, който включва изследване на съществуващи научни разработки и теории, отменено и действащо законодателство, съдебна практика и др.

Системният анализ е приложен в труда като подход, насочен към установяване на отделните елементи, тяхната взаимосвързаност и общата им функция в изследваната материя,

наречена ЗФИЕС. Той е спомогнал за синтезирането и подредбата на установените в хода на анализа специфики при нея в една последователна и стройна, юридически издържана и функционално пригодна система, която да послужи за основа при конструирането на авторовата дефиниция за ЗФИЕС.

Функционалният анализ, наречен от автора практико-приложим, е съчетан със сравнителен и интердисциплинарен метод на изследване, за целите на установяване на обективната истина, поради факта че спецификите на ЗФИЕС са такива, че тя може да бъде пълноценно изследвана като явление единствено чрез неговите различни проявления: правни, политически и управленски. Този комплексен подход е спомогнал за идентифицирането на актуалните практически проблеми, свързани със ЗФИЕС, както и за отправянето на конкретни препоръки за тяхното преодоляване.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертацията е в общ обем от 325 страници. Тя се състои от увод, две глави, заключение, използвана литература и източници.

Уводът на дисертационния труд включва основните въпроси, свързани с актуалността на проведено изследване, неговите обект и предмет, приложените методите, целите и задачите, границите и ограниченията пред автора и др. Структурата на труда е изцяло съобразена с особеностите на материята, която е поставена в неговия аналитичен център и основните цели, преследвани от него, които са да бъдат изяснена същността и спецификите на системата за ЗФИЕС в нейната динамика.

Глава първа от труда проследява историческото развитие на правната уредба на защитата на финансовите интереси на Европейския съюз. Началният етап от този процес е свързан с обосноваването на нуждата от въвеждане на специфични правила за защита на общностните финансови интереси и първоначалното формулиране на общите принципи на правото на ЕС, относими към разглежданата материя. Обективните фактори, предопределили тези процеси са свързани с въвеждането на системата от собствени за тогавашните европейски общности ресурси, извели на преден план необходимостта от възприемането на специфични управленски и правни механизми срещу злоупотребата с тях.

Вторият етап от развитието на изследваната в труда материя е свързан с консолидирането на съществуващото до този момент ноу-хау и очертаването на основната стратегическа логика за денационализиране на ЗФИЕС. Третият етап е доминиран от практическата оптимизация и укрепването на административната инфраструктура. Кулминацията в него е отразяването на

голяма част от обсъжданите през годините промени и реформи, свързани със защитата на общия бюджет, в Договора от Лисабон. Последният четвърти етап от развитието на ЗФИЕС се свързва с практическото осъществяване на няколко реформи в тази сфера, продължително обсъждани през годините, като предвиждането на нов материалноправен режим за престъпленията, засягащи бюджета на ЕС и създаването на нарочен правоохранителен орган на ниво ЕС – Европейската прокуратура.

Глава втора от труда анализира актуалното състояние и основните проблеми на ЗФИЕС. Изследван е периодът 2017 - 2024 г., през който се наблюдават два паралелни процеса. Започва най-съществената реформа в наказателноправната уредба на ЗФИЕС, от една страна, както и постепенното изграждане на функциониращa европейска правоохранителна система, насочена към защитата на общия бюджет, от друга. Макар че реализирането на тези инициативи е апогея на цялата проследена в труда еволюция до момента, те се явяват само базата и начална точка за бъдещето развитие на ЗФИЕС. Предстоят процеси по следващо ниво на изясняване на идентичността на новосъздадената прокуратура, нейните приоритети и най-вече на обхвата на дейността ѝ, както и такива по усъвършенстване и опростяване на новоприетата правна уредба на тази материя.

Основавайки се на констатациите и изводите от проведеното аналитично проследяване на зараждането и развитието на уредбата в областта на защитата на общите финансови интереси от самото начало на европейското обединение до днес авторът формулира липсващата до момента научна дефиниция за това що е ЗФИЕС. Тя ясно очертава обекта на системата, описва функциите на уредбата ѝ, обуславя нейната административна инфраструктура, както и предоставя адаптивност, нужна, за да може определението да има реална практическа функционалност. Дефиницията има двойно полезен ефект. От една страна тя задава концептуалната основа, от която могат да се възползват бъдещите изследователи и практици в тази сфера, а от друга осигурява необходимото ниво на оперативност и гъвкавост, позволяващи нейното адаптиране към бъдещи промени или преобразувания на системата.

В ***заключението*** са систематизирани изводите от всяка от главите, включени в дисертационния труд. Отправени са и поредица от препоръки за оптимизиране на ЗФИЕС на национално ниво чрез усъвършенствано функциониране на компетентната държавна администрация на държавите членки, което отговаря на стандартите за защита на европейския бюджет, прилагани на съюзно ниво.

Научните и научноприложните приноси на труда са на няколко нива. На *концептуално* ниво основният принос на труда е свързан с предлагането на цялостна теоретико-практическа

рамка, позволяваща изясняването и възприемането на ЗФИЕС като една комплексна система, онагледена чрез авторово изградена координатна система за разпределение на процесите, относими към еволюцията на ЗФИЕС. На *системно* ниво, приносът на труда е основно свързан с проведеното систематизиране на историческия процес по зараждане и развитие на отношенията, свързани със защитата на финансовите интереси на ЕС и тяхната правна уредба. На *функционално* ниво с приносно значение са предложените механизми за изграждане на усъвършенствана административна структура с оптимизирани работни процеси, обединени в обща система за ефективна ЗФИЕС, отговаряща на съвременните предизвикателства, пред които са изправени ЕС и отделните държави членки.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Значимостта на дисертационния труд се корени в положените усилия от автора за систематизиране, дефиниране и онагледяване на съществените проблеми със структурата и функционирането на ЗФИЕС днес като опит за компенсиране на дългогодишно съществуващите дефицити както в теоретичен, така и в практически план.

Безспорно най-оригиналният личен принос на дисертанта е свързан с това, че в неговия труд е направен първият в българската правна литература опит за предлагане на основана на проведения анализ дефиниция за ЗФИЕС, от гледна точка на националното право и правото на ЕС, която има едновременно теоретична и практическа стойност.

Публикациите, с които докторантът участва в процедурата, се отличават с оригиналност, включват нестандартен подход към изграждането на нови концепции и теоретични конструкции в областта на ЗФИЕС и демонстрират отлично боравене на автора с неизбежно необходимия в случая интердисциплинарен инструментариум за изследване на материята.

7. Автореферат

Представеният автореферат като съдържание и структура е разработен изцяло според изискванията на съответните нормативни актове и вътрешни правилници и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултат

Основната препоръка, която може да бъде отправена е, при прилагането на същите подходи и методи на работа, авторът да продължи своите научни търсения в изследваната област като предложи нови механизми за актуализиране и адаптиране на изградените от него научни

концепции, които да намерят своята пряка приложимост в практиката, допринасяйки за една ефективно функционираща и постоянно усъвършенствана система на ЗФИЕС, действаща едновременно на ниво Съюз и отделни държави членки.

Заключение

Дисертационният труд съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответните специални изисквания по Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Българската академия на науките и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Института за държавата и правото при Българската академия на науките.

Дисертационният труд показва, че докторантът Александър Щелиянов Щерионов притежава задълбочени теоретични познания и професионални умения по научната специалност право на ЕС, международно право и международни отношения като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради изложеното, давам своята **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА** за проведеното изследване, представено в дисертационния труд, автореферата и постигнатите резултати и научни приноси и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Александър Щелиянов Щерионов в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма Международно право и международни отношения.

гр. София Изготвил становището: .....

18.06.2026 г. доц. д-р Тони Димов

O P I N I O N

by Assoc. Prof. Dr. Tony Atanasov Dimov, scientific specialty "European Union Law", Section "International Law and International Relations" of the Institute of the State and the Law in the Bulgarian Academy of Sciences

regarding a dissertation for the award of the educational and scientific degree "doctor"

in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences,

professional field 3.6. Law

Doctoral Program International Law and International Relations

Author: Alexander Shteliyanov Shterionov

Topic: "Essence, Specificity and Legal Framework of the Protection of the Financial Interests of the European Union"

Scientific Supervisor: Prof. Dr. Irena Tsoneva Ilieva - Institute of the State and the Law in the Bulgarian Academy of Sciences

1. General presentation of the procedure and the doctoral student

By order No. PD 09-61 of 07.05.2026 of the Director of the Institute of the State and the Law in the Bulgarian Academy of Sciences (ISL - BAS), I have been appointed as a member of the scientific jury for ensuring a procedure for the defense of a dissertation on the topic "Essence, Specificity and Legal Framework of the Protection of the Financial Interests of the European Union" for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor" in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences professional field 3.6. Law, doctoral program International Law and International Relations.

The author of the dissertation is Alexander Shteliyanov Shterionov - a doctoral student enrolled in part-time doctoral studies in the doctoral program "International Law and International Relations" in the scientific field 3. Social, Economic and Legal Sciences, professional field, code 3.6. Law, according to Order No. RD-09-71/13.07.2022 of the Director of the Institute of Law and Justice at the Bulgarian Academy of Sciences.

The set of materials on paper submitted by Alexander Shterionov is in accordance with the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ZRASRB), the Regulations for the Implementation of ZRASRB and the additional requirements according to the Regulations on the Conditions and Procedure for Acquiring Scientific Degrees and for Holding Academic Positions at the Bulgarian Academy of Sciences and the Regulations on the Conditions and Procedure for Acquiring Scientific Degrees and Holding Academic Positions in the Institute of the State and the Law in the Bulgarian Academy of Sciences.

The doctoral student has attached a total of four publications on the topic of the dissertation.

Alexander Shteliyanov Shterionov holds a Master of Laws from Sofia University "St. Kliment Ohridski" and a Master of National Security and Defense from the Military Academy "G. S. Rakovski" Sofia. He currently holds the position of a Legal Officer in the Legal and Justice Section of the Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) Mission in Kosovo. He was successively a legal expert in the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) in Bulgaria (2024 - 2025) and a Senior Legal Advisor and Chief Expert in the Directorate "Protection of the Financial Interests of the European Union" (AFKOS) of the Ministry of Internal Affairs of Bulgaria (2021 - 2024).

In the period 2023 – 2025 he was an assistant professor in the Faculty of Law of the Paisii Hilendarski University of Plovdiv, where he taught courses in European Union Law to bachelor's and master's degree students, with a focus on the institutional framework of the EU, the governance of the Internal market and decision-making structures.

From 2022 to 2026 he was a lecturer of the Institute of Public Administration and a lecturer in the School of Public Finance of the Ministry of Finance, where he developed and conducted practically oriented trainings in the field of protection of the financial interests of the EU, administrative investigations of fraud, corruption, conflicts of interest, risks of double funding, etc.

2. Relevance of the topic

The dissertation is dedicated to the problems in the field of the Protection of the Financial Interests of the European Union (PFIEU), which, in addition to being of constant relevance since the emergence of the European Community (currently the EU) to this day, finds its manifestations both at the national and supranational levels. At the very beginning of the work, the author has given sufficient evidence that, despite its serious scope and significance, the interest in scientific research and analysis of the PFIEU is significantly lower than in other similar multidisciplinary topics such as the single market, EU enlargement, the rule of law, etc. This scientific deficit and the lack of sufficient expertise on PFIEU issues have been increasingly clearly recognized as such in recent years, and evidence of this is events such as the establishment of the European Public Prosecutor's Office, the adoption of Directive (EU) 2017/1371 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2017 on the fight against fraud to the Union's financial interests by means of criminal law (PIF Directive) in 2017 and the introduction of the mechanism for linking the EU budget to the principle of the Rule of law in 2020, etc.

However, in the specialized legal literature it is still difficult to find a clear and legally sound definition for "Protection of the Financial Interests of the Union", although the concept is widely used both in primary and secondary legislation, in the sources of the EU soft law, in national reports and official documents and in national and supranational judicial acts. At the same time, there is no clear concept of its content, which is a problem not only of a purely scientific nature but also of a practical one, because it hinders full-fledged transnational and interinstitutional coordination, a clear distribution of functions and responsibilities of national and Union institutions and, ultimately, the effectiveness of the PFIEU in its entirety.

The subject of the research carried out in the dissertation work includes all the main sources such as regulatory acts, case law, institutional practice, results of analyses and research of practices conducted to date and any other sources of data that contribute to clarifying the exact meaning and have an impact on the evolution of the processes related to the protection of the financial interests of the EU. The author has set himself the ambitious goal of collecting and systematizing this information, thus revealing the essence and specificities of PFIEU. The ultimate result pursued by these

efforts is the construction of a scientifically sound definition, which will serve as a conceptual basis for subsequent scientific analysis, practical guidelines and improvement of the PFIEU system both at the Union level and in individual Member States.

In connection with the above, a total of four tasks have been formulated for the dissertation work, which are:

1. to establish how the concept of PFIEU arose and the ways in which it evolved during the various stages of European integration;

2. to clarify the main processes, legal framework and administrative infrastructure that determine the development of PFIEU;

3. to deduce the main essential characteristics and specifics that are determining for the PFIEU;

4. to reveal how the elements of the studied system can be integrated into a comprehensive, scientifically sound and practically functional definition of the PFIEU.

3. Knowledge of the issue

The doctoral candidate has demonstrated a thorough knowledge of the problems that are at the center of his dissertation work. Based on his analysis of the legal framework relevant to the topic, he has reached to the conclusion that its development in recent years is clear evidence of the evolution, importance and role that the PFIEU has for the EU enlargement process, playing the role of a permanent factor, simultaneously emphasizing and justifying the need for continuous deepening of the integration processes on the Old Continent.

Regardless of the high degree of significance thus established, the doctoral candidate has noted the clear tendency for the PFIEU to be considered primarily unilaterally, i.e. either from the perspective of criminal or administrative law, or in the context of a certain independent sector of state administration or economy, for example as an aspect of financial policy, agriculture, energy or something else. This approach of fragmentary study of the matter has led to numerous difficulties from a theoretical and practical point of view, summarized in the work in several main groups of deficits, such as:

1. Doctrinal inhomogeneity, which is expressed in the fact that different legal systems consider the PFIEU through their own tools and terminology, which leads to a lack of coherence and consistency between them;

2. Uncertain practice. The European Anti-Fraud Office (OLAF), the European Public Prosecutor's Office, national law enforcement authorities, financial controllers, auditors and all other administrative structures involved in irregularities affecting the general budget of the Union, carry out their

functions in the absence of a single conceptual basis to frame and unify their activities and implementation practices;

3. Normative uncertainty. The concept of "Protection of the Financial Interests of the EU", on the one hand, is highly politicized, and on the other hand, it increasingly finds its place in regulatory acts of both the EU and domestic law without being defined, which leads to ambiguity regarding the meaning and content that are embedded in it;

4. Linguistic "fog". This is the author's name, with which he designates a phenomenon he observed, which stems from the multilingual nature of the Union itself. It is mainly associated with the multilingualism and contradictions that exist both in academic circles and in the practice of implementing the provisions of PFIEU, which negatively affects every area of integration in the EU and which ultimately limits its effectiveness.

4. Research methodology

To achieve the set goals and solve the identified tasks, the author used a combination of methods, which allowed him to study the processes of formation and development of the legal framework and the construction of the system for protection of the financial interests of the European Union in their dynamics.

The ***historical-evolutionary analysis*** has helped him to trace the process of development of the PFIEU from the early stages of the European integration process (1952) to the present day. This approach is successfully combined with the method of classical legal analysis, which includes the study of existing scientific developments and theories, repealed and current legislation, judicial practice, etc.

The ***systematic analysis*** is applied in the work as an approach aimed at establishing the individual elements, their interconnection and their general function in the studied matter, called the PFIEU. It has helped synthesize and arrange the specifics established in the course of the analysis into a consistent and coherent, legally sound and functionally suitable system, which will serve as the basis for constructing the author's definition for PFIEU.

The ***functional analysis***, called by the author practically applicable, is combined with a comparative and interdisciplinary research method for the purpose of establishing the objective truth, due to the fact that the specifics of the PFIEU are such that it can be fully studied as a phenomenon only through its various manifestations: legal, political and governmental. This complex approach has helped to identify the current practical problems related to the PFIEU, as well as to make specific recommendations for overcoming them.

5. Characteristics and assessment of the dissertation work and its contributions

The dissertation has a total volume of 325 pages. It consists of an introduction, two chapters, a conclusion, used literature and sources.

The ***introduction*** of the dissertation work includes the main issues related to the relevance of the research conducted, its object and subject, the applied methods, goals and tasks, the boundaries and limitations of the author, etc. The structure of the work is fully consistent with the specifics of the matter that is placed in its analytical center and the main goals pursued by it, which are to clarify the essence and specifics of PFIEU system in its dynamics.

Chapter one of the work traces the historical development of the legal framework for protection of the financial interests of the European Union. The initial stage of this process is related to the justification of the need to introduce specific rules for protection of the community's financial interests and the initial formulation of the general principles of EU law relevant to the matter under consideration. The objective factors that predetermined these processes are related to the introduction of the system of own resources of the European communities existing then, which brought to the forefront the need to adopt specific management and legal mechanisms against their abuse.

The second stage of development of the matter studied in the work is related to the consolidation of the existing know-how to date and the outline of the main strategic logic for denationalization of PFIEU. The third stage is dominated by practical optimization and strengthening of the administrative infrastructure. Its culmination is the reflection of a large part of the changes and reforms discussed over the years, related to the protection of the general budget, in the Treaty of Lisbon. The last fourth stage of development of the PFIEU is associated with the practical implementation of several reforms in this area, continuously discussed over the years, such as the provision of a new substantive legal regime for crimes affecting the EU budget and the creation of a dedicated law enforcement body at the EU level – the European Public Prosecutor's Office.

Chapter two of the work analyzes the current state and the main problems of PFIEU. The period 2017 - 2024 is studied, during which two parallel processes are observed. The most significant reform in the criminal law framework of the PFIEU begins, on the one hand, as well as the gradual construction of a functioning European law enforcement system aimed at the protection of the general budget, on the other. Although the implementation of these initiatives is the culmination of the entire evolution traced in the work to date, they are only the basis and starting point for the future development of the PFIEU. There are processes ahead at the next level of clarifying the identity of the newly

established prosecutor's office, its priorities and, above all, the scope of its activities, as well as those aimed at improving and simplifying the newly adopted legal framework on this matter.

Based on the findings and conclusions from the analytical monitoring of the emergence and development of the framework in the field of protection of common financial interests from the very beginning of European unification to the present day, the author formulates the currently missing scientific definition of what the PFIEU is. It clearly outlines the object of the system, describes the functions of its framework, determines its administrative infrastructure, and also provides the adaptability necessary for the definition to have real practical functionality. The definition has a doubly useful effect. On the one hand, it sets the conceptual foundation that future researchers and practitioners in this field can benefit from and on the other hand, it provides the necessary level of operability and flexibility, allowing its adaptation to future changes or transformations of the system.

The ***conclusion*** systematizes the outcomes from each of the chapters included in the dissertation. A series of recommendations are also made for optimizing PFIEU at the national level through improved functioning of the competent state administration of the Member States, which meets the standards for protecting the European budget applied at the Union level.

The scientific and scientifically - applied contributions of the work are at several levels. At the *conceptual* level, the main contribution of the work is related to the proposal of a comprehensive theoretical and practical framework, allowing for the clarification and perception of PFIEU as a complex system, illustrated by the author's constructed coordinate system for the distribution of processes relevant to the evolution of PFIEU. At the *systemic* level, the contribution of the work is mainly related to the conducted systematization of the historical process of the emergence and development of relations related to the protection of the EU's financial interests and their legal framework. At a *functional* level, the proposed mechanisms for building an improved administrative structure with optimized work processes, united in a common system for an effective PFIEU, responding to the contemporary challenges faced by the EU and individual member states, are of significant contribution.

6. Assessment of the publications and the personal contribution of the doctoral student

The significance of the dissertation is rooted in the efforts made by the author to systematize, define and illustrate the essential problems with the structure and functioning of the PFIEU today as an attempt to compensate for the long-standing deficits both theoretical and practical.

Undoubtedly, the most original personal contribution of the dissertation is related to the fact that the work is the first attempt in Bulgarian legal literature to propose a definition of PFIEU based

on the analysis conducted, from the point of view of national law and EU law, which has both theoretical and practical value.

The publications with which the doctoral student participates in the procedure are distinguished by their originality, include a non-standard approach to the development of new concepts and theoretical constructs in the field of the PFIEU and demonstrate the author's excellent handling of the interdisciplinary tools for studying the subject, which are inevitably necessary in this case.

7. Abstract

The presented abstract, in terms of content and structure, has been developed entirely in accordance with the requirements of the relevant regulatory acts and internal regulations and reflects the main results achieved in the dissertation.

8. Recommendations for future use of the dissertation contributions and results

The main recommendation that can be made is, by applying the same approaches and methods of work, that the author to continue his scientific research in the researched area by proposing new mechanisms for updating and adapting the scientific concepts he has developed, which to find their direct applicability in practice, contributing to an effectively functioning and constantly improved system of PFIEU, operating simultaneously at both the Union and the individual Member States levels.

Conclusion

The dissertation contains scientific and scientifically - applied results that represent an original contribution to science and meet all the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for the Implementation of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the relevant special requirements under the Regulations on the Rules and Procedure for Acquiring Scientific Degrees and for Holding Academic Positions in the Bulgarian Academy of Sciences and the Regulations on the Rules and Procedure for Acquiring Scientific Degrees and Holding Academic Positions in the Institute for the State and the Law in the Bulgarian Academy of Sciences.

The dissertation shows that the doctoral student Alexander Shteliyanov Shterionov possesses in-depth theoretical knowledge and professional skills in the scientific specialty of EU law, international law and international relations, demonstrating qualities and skills for conducting independent scientific research.

Due to the above, I give my **POSITIVE EVALUATION** for the conducted research, presented in the dissertation, the abstract and the achieved results and scientific contributions and I propose to the esteemed scientific jury to award the educational and scientific degree "doctor" to Alexander Shteliyanov Shterionov in the field of Higher education: 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.6. Law, doctoral program International Law and International Relations.

Sofia
18.06.2026

Author: .....
Assoc. Prof. Dr. Tony Dimov